

پیروزی نیروهای اسلام بر "یزدگرد سوم" و انقراض سلطنت ساسانی (642م)

ساسانیان که بیش از 400 سال بر ایران حکومت کرده بودند در روزگار پس از قتل خسرو پرویز به دست فرزندش، به دلایل گوناگونی در سرآشویی سقوط و انحطاط قرار گرفتند.

ساسانیان که بیش از 400 سال بر ایران حکومت کرده بودند در روزگار پس از قتل خسرو پرویز به دست فرزندش، به دلایل گوناگونی در سرآشویی سقوط و انحطاط قرار گرفتند. در همین هنگام آشفتگی بسیاری در اوضاع ایران پدید آمد و در طی چهار سال بیش از 10 نفر به سلطنت رسیدند، تا سرانجام یزدگرد سوم بر تخت سلطنت نشست. در زمان وی دولت ساسانی در اوج ضعف و درماندگی خود بود و خوش‌گذرانی امرا و ظلم و ستم بیش از حد پادشاهان، فشار زیادی بر مردم محروم وارد می‌آورد. استبداد پادشاهان، قدرت بی‌حساب مغان یا مقامات مذهبی، عدم تساوی اجتماعی، نظام غلط طبقاتی، اخذ مالیات‌های سنگین و شکل‌گیری نوع بردگی فکری از جمله دلایلی بودند که باعث شد هرگونه ندای اصلاح‌طلبی و جنبش آزادی‌خواهی مورد استقبال عمومی مردم ستم‌دیده ایران واقع شود. از سوی دیگر اسلام به عنوان دینی مطرح گردید که اعتقادات آن با مبانی عقلی و فکری منطبق بود و جای‌گزینی توحید و یکتاپرستی به جای دو خدایی و پذیرش احکام و عمل به آن، برای ایرانیان که خواهان خروج از سخت‌گیری‌های موبدان زرتشتی بودند به عنوان مائده‌ای آسمانی تلقی گردید. آنان با پذیرش دین اسلام، مساوات، برابری و برادری میان ضعیف و قوی و رهایی از جامعه طبقاتی ساسانیان را به دست می‌آوردند. همچنین مدارا و عدم سخت‌گیری‌های اولیه مسلمانان و آزادی در عقیده و مذهب بدون تعرض، از عواملی بود که به سقوط ساسانیان و حاکمیت مسلمانان انجامید. در این اوضاع و احوال بود که سپاهیان اسلام در زمان خلیفه دوم به ایران حمله کردند و در طی جنگ‌های قادسیه و نهاوند، ارتش مجهز ایران را شکست داده و اسلام را در آن نواحی منتشر ساختند. عقب‌نشینی برخی امرا و اشراف و دهقانان ایرانی و حتی موبدان در برابر امواج هجوم نیروهای اسلام، نارضایتی از حکومت ساسانیان و اسلام آوردن ایرانیان و همدلی با مسلمانان از عوامل مهم سقوط و اسلامی شدن تدریجی ایران بود و مقاومت‌ها و شورش‌های ضدعربی که در خلال فتح و پس از آن، در شهرها رخ می‌داد، مانعی جدی در برابر گسترش اسلام نبود. همدلی برخی از اشراف و امرای ایرانی با مسلمانان باعث شد که بر جان و مال خود ایمن شوند و حتی از عطایای اسلامی بهره‌مند گردند و گاه موقعیت اجتماعی و سیاسی خود را نیز حفظ کنند.